В. П. Красней

Беларуская мова ў табліцах і схемах

Для школьнікаў

8-е выданне

Мінск • «Аверсэв» • 2020

Злучнік як часціна мовы

Злучнік — нязменная часціна мовы, якая звязвае аднародныя члены сказа, часткі складанага сказа і самастойныя сказы і паказвае на сэнсава-граматычныя адносіны паміж імі.

Гэтыя адносіны (спалучальныя, размеркавальныя, часавыя і г. д.) лічацца асноўным значэннем злучніка.

Злучнікі — нязменныя словы, яны не маюць лексічнага значэння і не з'яўляюцца членамі сказа

Разрады злучнікаў

Разрады злучнікаў вылучаюцца з улікам іх паходжання, будовы (структуры), ужывання і функцыянальнага значэння.

1. Паводле паходжання

- **невытворныя:** не суадносяцца са словамі іншых часцін мовы: а, але, бо, ды, і, каб, ці
- **вытворныя:** паходзяць ад займеннікаў: хто, што, таму, які; прыслоўяў: дзе, калі, як, куды; часціц: быццам, нібы, жа; розных часцін мовы: затое (за + тое), нягледзячы на тое што

2. Паводле структуры

- **простыя:** адно слова: а, ды, бо, што
- **састаўныя:** два і больш слоў: таму што, тым часам як

3. Паводле спосабу ўжывання

- **адзіночныя:** ужываюцца адзін раз пры аднародных членах сказа ці частках сказа: а, але, ды (= але)
- **паўторныя:** паўтараюцца пры аднародных членах сказа ці частках сказа: або — або, і — і, ці то — ці то
- **парныя:** састаўныя, адна частка якіх ужываецца пры адным аднародным члене сказа ці частцы сказа, а другая — пры іншых: калі ..., то...; ...тады, як...

© ТДА «Аверсэв»

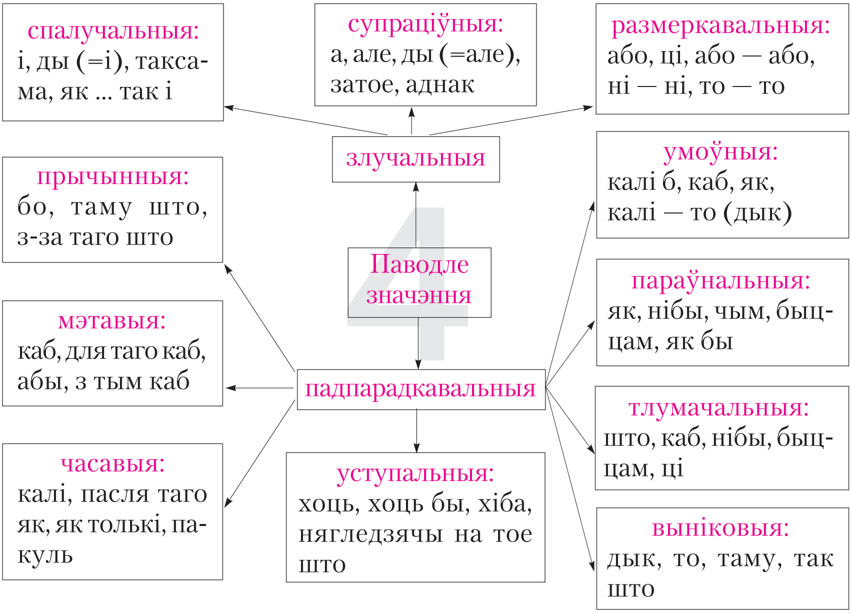

Марфалагічны разбор злучніка

Парадак разбору

1. Часціна мовы.
2. Марфалагічныя прыметы: нязменнае слова, разрад паводле паходжання, разрад паводле структуры, разрад паводле спосабу ўжывання, разрад паводле значэння.
3. Сінтаксічная роля (якія сінтаксічныя адзінкі звязвае).

Узор разбору

Калі сонца паднялося вышэй, на зямлю зноў сышла гарачыня (І. Мележ).

Калі — злучнік, нязменнае слова, вытворны, просты, адзіночны, падпарадкавальны (часавы); звязвае часткі складаназалежнага сказа.

© ТДА «Аверсэв»